

بازخوانی انتقادی مناسبات نظر و عمل

دکتر نعمت الله فاضلی^۱

در کشورمان، حداقل در سه سطح اجتماعی- فرهنگی، سیاسی و دانشگاهی شکاف نظر و عمل را آشکارا می‌توان دید. هدف من از این گفتار، ارائه چشم اندازی تازه برای شناخت مناسبات نظر و عمل در ایران امروز است. چشم اندازی که بطور تاریخی تاکنون در کشورمان برای تبیین مناسبات نظر و عمل شکل گرفته است، چشم انداز مناسب و کارآمدی نیست. از اینرو لاجرم، باید از طریق بازخوانی انتقادی آن، به چشم اندازی جدید برسیم. من چشم انداز موجود و رایج را «چشم انداز کاربردی» و بدیلی که برای آن پیشنهاد می‌کنم، را «چشم انداز کارکردی» می‌نامم. تلاش من در این گفتار، آن است که به جای تقلیل علم به «کاربرد»های ابزاری، آن را به مثابه «کارکرد»های اساسی ارتقاء دهم. منظور من از «کاربردهای ابزاری»، بهره برداری های بروکراتیک و دیوان سالارانه و منظور از «کارکردهای اساسی»، نیازهای اساسی فردی و اجتماعی مان به مفاهیم، زیبایی شناسی، و ارتباط و هماهنگی است.

در این گفتار تلاش می‌کنم تا نشان دهم، علم در نتیجه «چشم انداز کاربردی» از علم، از تامین نیازها و «کارکرد»های اساسی در ایران معاصر باز مانده و از اینرو کشورمان به توسعه علمی و همه جانبه دست نیافته است. استدلال من در این زمینه مبتنی بر تجزیه و تحلیل تاریخی و نظری از تجربه علم مدرن در ایران معاصر است. لازم به یادآوری است که در این گفتار کوتاه، سرنخها و محورهای اصلی این بحث توضیح داده شده است و شرح و بسط کامل آن در این مجال نمی‌گنجد. **کلمات کلیدی:** علم، چشم انداز کاربردی، چشم انداز کارکردی، ایران معاصر، توسعه همه جانبه.

۱. عضو هیأت علمی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی